
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2021:4

Pingsten och midsommardagen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2021:65 Pingsten och midsommardagen. Motionären föreslår att kyrkomötet ska besluta att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att annandag pingst återigen blir allmän helgdag de år 6 juni inträffar på lördag eller söndag och att midsommardagen åter blir en högtidsdag: den helige Johannes döparens dag eller midsommardagen och att söndagen efter midsommardagen firas som aktuell trefaldighetssöndag, samt att naturens och nådens ljus ska vara tema för den helige Johannes döparens dag/midsommardagen.

Utskottet konstaterar att Den svenska evangelieboken och kyrkoåret ger anvisningar för att kyrkans högtider firas såväl vardag som civila helgdagar när det finns åtskillnad mellan kalenderår och kyrkliga högtidsdagar. Utskottet menar att evangelieboken bör ses som en helhet och således är det olämpligt att förändra enskilda söndagens teman.

Utskottet föreslår att motionen ska avslås i sin helhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2021:65 punkt 1,
2. avslå motion 2021:65 punkt 2,
3. avslå motion 2021:65 punkt 3.

Motionens förslag

Motion 2021:65 av Fredrik Sidenvall, Pingsten och midsommardagen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att

1. verka för att annandag pingst återigen blir allmän helgdag de år 6 juni inträffar på lördag eller söndag,
2. återkomma till kyrkomötet med förslag till ändringar i kyrkoordningen som innebär att midsommardagen åter blir en högtidsdag: den helige Johannes döparens dag eller midsommardagen och att söndagen efter midsommardagen firas som aktuell trefaldighetssöndag,
3. återkomma till kyrkomötet med ändringar i Den svenska evangelieboken som innebär att naturens och nådens ljus är tema för den helige Johannes döparens dag/midsommardagen.

Yttrande från läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2021:65 i Ln 2021:9y, *bilaga*.

Bakgrund

Kyrkans helgdagar

Kyrkoårets söndagar visar både på vilka kristna högtider som är centrala i den världsvida kyrkan och vilka högtider som är specifika för den svenska kristenheten och Svenska kyrkan. Vilka av dessa som även är allmänna arbetsfria helgdagar visar på Sveriges historia som en kristen majoritetskultur samt vilka dagar som hos gemene person varit viktiga. Detta förklarar midsommardagens ställning som kyrklig högtid. Innan nuvarande evangeliebok var midsommardagen inte en egen dag utan delades med Johannes döparens dag. I och med evangelieboken 2002 delades dessa två firningsämnen upp på två dagar. I och med detta skiljer sig Svenska kyrkan åt från stora delar av den världsvida kyrkan som enbart firar Johannes döparens dag.

Riksdagen beslutade den 1 december 2004 att nationaldagen den 6 juni blir allmän helgdag från och med 2005. Beslutet innebar också att annandag pingst från och med 2005 inte längre är en allmän helgdag i Sverige. Pingsten är en av kyrkans centrala högtider, tillsammans med påsk och jul. Däremot har den inte kvar samma ställning hos befolkningen som den tidigare haft, vilket märks bland annat genom att pingstafton inte längre är den självklara vigselfdagen och konfirmationsdagen som tidigare. Pingstens förändrade status som storhelg kan därmed sägas bero på andra faktorer än annandagens ställning som arbetsfri allmän helgdag, även om det kan vara en bidragande orsak. Förändringen befarades dock även vid diskussionen inför beslut om Den svenska evangelieboken och namnet på kyrkoårets söndagar, i betänkande G 2002:1. Ett förslag om att byta ut namnet söndagen före pingst mot sjunde söndagen i påsktiden avslogs med följande motivering: ”För att motverka en försvagning av pingstens karaktär av att vara en av kyrkans stora helger menar utskottet att namnet skall vara söndagen före pingst.” Läronämnden har anfört att kyrkoår och borgerligt helgdagsår inte behöver sammanfalla (Ln 2012:1y).

Kyrkoordningen

I kyrkoordningen står inte kyrkoårets söndagars rubriker och tema utskrivna. Däremot står det när kyrkoårets helg- och högtidsdagar infaller (28 kap. 1 §).

Tidigare behandling i kyrkomötet

Midsommardagen och den helige Johannes döparens dag

Midsommardagen och den helige Johannes döparens dag har behandlats vid flera tillfällen av kyrkomötet. Tydligast återfinns det i gudstjänstutskottets betänkande G 2002:1 inför beslut i kyrkomötet 2002 om Den svenska evangelieboken. Läronämnden bejakade i sitt yttrande (Ln 2002:1y) den förändring av teman för midsommardagen och söndagen efter midsommardagen som kyrkostyrelsens förslag till evangeliebok innebar (KsSkr 2002:4). Läronämnden menade också att det var motiverat att benämna söndagen efter midsommardagen den helige Johannes döparens dag, då en helgdag som framhäver ämnet skapelsen svarar mot den specifikt svenska kontexten medan en särskild dag för Johannes döparen står i samklang med allmänkyrklig tradition. Gudstjänstutskottet föreslog kyrkomötet besluta att midsommardagen firas den lördag som infaller under tiden 20–26 juni och den helige Johannes döparens dag firas den söndag som infaller efter midsommardagen och kyrkomötet följde utskottets förslag.

Kyrkostyrelsen föreslog i samma skrivelse (KsSkr 2002:4) att midsommardagens tema skulle vara Skapelsen. Med anledning av förslaget hade en motion inlämnats 2002:137, i vilken det föreslogs att midsommardagen skulle behålla temat Skapelse och frälsning. Gudstjänstutskottet ställde sig bakom kyrkostyrelsens förslag och

kyrkomötet beslutade enligt det. Kyrkostyrelsens förslag var att söndagen efter midsommardagen skulle heta söndagen efter midsommardagen och ha tema Johannes döparens födelse. I en annan motion 2002:119 föreslogs att söndagen efter midsommardagen skulle heta den helige Johannes döparens dag. Gudstjänstutskottet följde läronämndens yttrande och föreslog att söndagen efter midsommardagen skulle ha tema Johannes döparens dag, men tillstyrkte också förslaget att tydligare markera Johannes döparen genom att ge söndagen efter midsommardagen namnet den helige Johannes döparens dag, med temat Den Högstes profet, vilket kyrkomötet beslutade.

Gudstjänstutskottet behandlade i sitt betänkande 2004:3 motion 2004:12 i vilken det föreslogs ändringar i kyrkoordningen avseende tidpunkten för när bland annat midsommardagen skulle infalla. I betänkandet står: ”utskottet vill dock peka på att förslagen rörande placeringen av *midsommardagen* och *alla helgons dag* förutsätter ändringar i lagen (1989:253) om allmänna helgdagar och därför inte kan beslutas av kyrkomötet”. Motionen avsågs därför av utskottet och kyrkomötet följde det beslutet.

Den typ av förslag som föreslås i årets motion 2021:65, punkt 2 och 3 har inte diskuterats tidigare.

Annandag pingst

Annandag pingst har behandlats vid ett flertal tillfällen av kyrkomötet. Framför allt precis innan och precis efter riksdagens beslut 2004 att nationaldagen den 6 juni blev allmän helgdag och annandag pingst därmed från och med 2005 inte längre är en allmän helgdag i Sverige.

I gudstjänstutskottets betänkande G 2004:4 över motion 2004:44 om annandag pingst avsåg gudstjänstutskottet motionens förslag att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och överväga vilka konsekvenser för gudstjänstlivet en förändring av helgdagsfirandet bör få. Utskottet tillstyrkte dock förslaget som också fanns i motionen att uppdra till kyrkostyrelsen att hos regeringen skyndsamt hemställa om att annandag pingst även fortsättningsvis skulle vara allmän helgdag och att, för det fall en nuvarande helgdag måste tas bort, skulle detta vara Kristi himmelfärds dag. Det ges ingen utförligare motivering till varför annat än att pingsten ansågs vara en centralare högtid.

I gudstjänstutskottets betänkande G 2005:4 behandlades motion 2005:4 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att anhålla hos regeringen att annandag pingst åter ska bli allmän och arbetsfri helgdag. Gudstjänstutskottet föreslog att motionen skulle avslås och menade att Sveriges kristna råd bör föra denna typ av frågor gentemot riksdag och regering, då pingstens status angår hela den svenska kristenheten. Kyrkomötet följde utskottets förslag till beslut.

I gudstjänstutskottets betänkande 2006:3 över motion 2006:27 lyftes frågan än en gång om att anhålla hos regeringen att återinföra annandag pingst som allmän helgdag. Gudstjänstutskottet hänvisade till föregående års diskussion samt till att uppdraget var fullgjort genom att företrädare för kyrkostyrelsen uppvaktat riksdagens konstitutionsutskott i ärendet den 11 november 2004. I enlighet med utskottets förslag avsåg kyrkomötet motionen. Riksdagens beslut innebar att annandag pingst kom att upphöra som allmän helgdag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2021:65.

Utskottet konstaterar att Den svenska evangelieboken och kyrkoåret ger anvisningar för att kyrkans högtider firas såväl vardag som civila helgdagar när det finns åtskillnad mellan kalenderår och kyrkliga högtidsdagar.

Utskottet menar att evangelieboken bör ses som en helhet och således är det olämpligt att förändra enskilda söndagars teman.

Utskottet föreslår därför att motion 2021:65 ska avslås i sin helhet.

Digitalt sammanträde den 7 oktober 2021

På gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Anna Cöster, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Roger Olsson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Gunilla Bengtsson, Lisa Tegby, Anders Roos, Manilla Nordanstig, Anders Åkerlund, Margareta Andersson, Alexander Christiansson, Sven Milltoft, Elise Solberg, Erik Johansson, Marjut Ervasti och Göran Göransson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Carola Norén, Sandra Ryström Signarsdotter, Birgitta Nilsson, Angela Beausang, Lars Beckman, Torvald Johansson, Roger Sandström, Daniel Engström, Lena Jönsson och Eva Kyrk.

Biskop Martin Modéus har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2021:9y

Pingsten och midsommardagen

Läronämndens yttrande över motion 2021:65

Läronämnden hänvisar till sina tidigare yttranden. I läronämndens yttrande 2002:1y över Den svenska evangelieboken skrev nämnden:

På en punkt har en större förändring gjorts. Midsommardagen kommer att handla om skapelsen, medan söndagen efter midsommardagen blir Johannes döparens dag. Det finns flera skäl för en sådan förändring. Förslaget innebär att såväl skapelsetemat som Johannes döparens viktiga frälsningshistoriska roll görs rättvisa i läsningar och predikan. Läronämnden konstaterar att en helgdag som särskilt framhäver skapelsen är en nyhet. Förslaget svarar mot den specifika svenska kontexten. En särskild dag för Johannes döparen står i samklang med allmänkyrklig tradition. I anslutning till Mot 2002:119 är det därför motiverat att välja rubriken ”Den helige Johannes döparens dag”.

Dessutom anförde läronämnden i sitt yttrande Ln 2012:1y följande:

Liksom i tidigare yttranden, Ln 1994:506 och Ln 1995:510, konstaterar Läronämnden att kyrkoårets grundstruktur tillhör det allmänkyrkliga arvet. Samtidigt som det inte finns någon given utformning av kyrkoåret och det har undergått förändringar, är det inte likgiltigt hur det utformas. Kyrkoår och borgerligt helgdagsår behöver inte sammanfalla.

Uppsala den 27 augusti 2021

På läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cristina Grenholm, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Karin Johannesson, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Susanne Rappmann, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Thomas Petersson, biskop Andreas Holmberg, Marta Axner Ims, Teresa Callewaert, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Mikael Winnige.

Margarethe Isberg har deltagit i nämndens överläggningar men var inte närvarande vid beslutstillfället.